

Conclusions. It is possible to improve the country's investment environment through various measures, including the introduction of tax benefits, ensuring legal protection of investments, improving information support and investment infrastructure.

In the future, the main source of funding for innovation should be private financial resources of domestic and foreign investors with the support of the innovation sphere by the state.

Key words: innovations, investments, innovative activity, innovative development, financial provision, sources of financing of innovations, bank crediting, state support.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2020 р.

Бібліографічний опис статті:

Малій О. Г. Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 4. С. 72-77.

Maliy O. Sources of financial support for innovative development. Actual problems of innovative economy. 2020. No. 4, pp. 72-77.

УДК 338.14; JEL classification: E20

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-4-13>

СКУПСЬКИЙ Руслан Миколайович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, управління та адміністрування, Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна», ORCID ID: 0000-0003-1522-6101

ГНАТЕНКО Євгенія Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, управління та адміністрування, Миколаївський інститут розвитку людини Університету «Україна», ORCID ID: 0000-0001-6201-6268

ВПЛИВ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Скупський Р. М., Гнатенко Є. П. Вплив світової пандемії COVID-19 на економіку країн та діяльність підприємств.

В статті встановлено, що сучасний бізнес все більше стикається з новими викликами, які супроводжуються відсутністю сталого розвитку економіки як на мікро так і на макrorівні. І цим викликом є коронавірус, який спричинив потужну економічну кризу у світі. Кожна країна прямо чи опосередковано відчуває негативний вплив коронавірусу на свою фінансово-економічну систему. В статті представлено рекордні наслідки, які викликала пандемія в країнах світу та в Україні. Представлено великі підприємства у всьому світі, що оголосили себе банкрутами в період пандемії. Визначено, що за оцінками МВФ, світова економіка 2020 року скоротиться на 3% – тобто, це найгірша рецесія з часів Великої депресії 1930-х років. Також досліджено яка кількість ліквідовано збанкрутілих підприємств в Україні у 2020 році у зв'язку із коронакризою. В статті здійснено аналіз динаміки ліквідованих збанкрутілих підприємств в Україні за 2012-2020 роки. Визначено, що 2015 рік був найбільш напруженим – найбільша кількість ліквідовано збанкрутілих підприємств. Отже, на ринку залишилися платоспроможні підприємства. Дослідження показало, що в період пандемії кількість ліквідованих збанкрутілих підприємств значно знизилась порівнюючи з минулими періодами, український бізнес вистояв і продовжує свою діяльність, хоча і відчуває значні фінансово-економічні труднощі. В статті вказані напрями стимулювання економіки за Програмою стимулювання економіки для подолання наслідків Covid-19: «Економічне відновлення» для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) на 2020-2022 роки, а саме: розроблено короткострокові ініціативи у відповідь на COVID-19; запропоновано заходи секторального напрямку стимулювання економіки та підтримки економіки за функціональними напрямками. Крім того в програмі представлено аналіз викликів та підхід Уряду до реагування на виклики. Відзначено, що дієвим заходом для стабілізації фінансового стану підприємства є проведення комплексного аналізу його діяльності для з'ясування короткострокової та довгострокової перспектив.

Ключові слова: економіка, пандемія, економічна криза, банкрутство, неплатоспроможність, коронакриза, підприємство, стабілізація.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасний бізнес все більше стикається з новими викликами, які супроводжуються відсутністю сталого розвитку економіки, коливаннями та значними спадами обсягів виробництва продукції її збуту у різних галузях народного господарства. Але з урахуванням впливу науково-технічних, інформаційно-психологічних, політичних і соціальних чинників виникли нові ризики розвитку економіки пов'язані із впливом світової

пандемії COVID-19. Коронавірус спричинив потужну економічну кризу, яку потрібно досліджувати та шукати шляхи її подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впливу пандемії на економіку України досліджували експерти та науковці: Н. Г. Гахович, Л. В. Дейнеко, Д. В. Долбнева, Г. І. Жекало, О. С. Зарудна, Л. М. Ємельяненко, О. М. Кушніренко, Б. Б. Каргіна, Л. І. Федулова, О. О. Циплицька. Вони намагалися хоча б приблизно оцінити базові

макроекономічні показники у найближчому майбутньому і допомогти учасникам ринку в ухваленні рішень. Фінансовий аналітик, виконавчий директор інвестиційної компанії ІМА (США) В. Каценельсон, у своєму дослідженні розглянув, як COVID-19 змінить бізнесові взаємовідносини між Китаєм і США [4]. Розамунд Хатта здійснив аналіз для WEF щодо падіння темпів економічного зростання провідних країн світу, падіння індексу бірж в Америці, Європі та країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону, уповільнення розвитку ринку металів та суттєве зниження цін на нафту [5]. Директор Офісу розвитку малого і середнього підприємництва при Мінекономіки Андрій Слабінський поділився деталями про державну програму доступних кредитів «5-7-9» та представив заходи для розвитку бізнесу в муніципалітетах. Отже, новітній виклик потребує ретельного дослідження в зв'язку з тим, що дана ситуація може розтягнутися на тривалий термін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є здійснення дослідження впливу світової пандемії COVID-19 на економіку країн, діяльність підприємств, а також обґрунтування напрямів стимулювання бізнесу для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби в Україні.

Виклад основного матеріалу. Економічна криза, яку спричинила пандемія COVID-19 має свою специфіку, яка проявляється в тому, що підприємствам раптово потрібно було припинити свою діяльність спричинену обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби в Україні. Продовжуючи нести витрати бізнес не отримує належні доходи та прибуток. Зростання ступеня неспроможності продовжувати фінансування виробничого процесу кваліфікується як банкрутство підприємства. Знизилася платежі та податки до бюджетів різних рівнів. Така ситуація ще більше призвела до розбалансованості економіки як на мікро так і на макроекономічному рівнях.

Результати дослідження Долбневої Д. В. дають можливість стверджувати, що економічна криза, спровокована пандемією, зачепила усю світову економіку. Кожна країна прямо чи опосередковано відчуває негативний вплив коронавірусу на свою фінансово-економічну систему [2]. Чіткі докази щодо рекордних наслідків, які викликала пандемія коронавірусу наступні:

- ВВП Австралії впав на 7% (2й квартал 2020р.). Дана рецесія відбулася вперше з часів 1991 року, тому для країни, яка продовжувала

процвітати навіть у 2008 році, це вважається високим рівнем скорочення економіки;

- Бразилія зафіксувала зниження ВВП на рівні 9,7% (квітень-червень 2020р.): це дало змогу вважати її країною, що суттєво постраждала від пандемії;

- ВВП Індії зменшився на 23,9%, але що цікаво: це не послугувало кроком до рецесії. У 2019 році Нью-Делі оприлюднив показник зросту ВВП: +3,1% (січень-березень);

- ВВП у США зменшився аж на 32,9% у другому кварталі 2020р.[3].

- Великобританія, у неї найбільша рецесія: показник ВВП впав на 20,4% (другий квартал 2020р.).

- найцікавішим можна вважати спади Китаю. Країна уникнула спад економіки: після першого спаду на 10%, її ВВП у другому кварталі 2020р. піднявся на 11,5%. Звичайно, даний рівень зростання є меншим за той, що фіксувався останніми десятиліттями, але це критичний стан для Китаю [8].

Найбільше серед країн Європейського Союзу падіння ВВП у другому кварталі зафіксовано у таких країнах:

- Іспанія (мінус 18,5 відсотка),

- Угорщина (мінус 14,5 відсотка)

- Португалія (мінус 13,9 відсотка).

- Німеччина мінус 10,1 відсотка у порівнянні з першим кварталом 2020 року і на 11,7 відсотка у порівнянні з другим кварталом попереднього року.

Eurostat зазначає, що ВВП Єврозони у порівнянні з другим кварталом попереднього року скоригований впав на 15 відсотків, що також є рекордним зниженням. У цілому в Євросоюзі падіння у порівнянні з першим кварталом 2020-го становило 11,7 відсотка, а у порівнянні з другим кварталом 2019 року - 14,1 відсотка [8]. За оцінками ОБСЄ очікується, що у 2020 році всесвітній ВВП впаде на 4,5%, згідно МВФ, світова економіка цього року скоротиться на 3% - тобто, це найгірша рецесія з часів Великої депресії 1930-х років [6].

Зазнавши великих збитків у 2020 році десятки великих підприємств у всьому світі оголосили себе банкрутами, а саме: у Сполученому Королівстві Британський ритейлер роздрібної торгівлі Arcadia Group, до складу якого входять бренди TopShop, Topman, Dorothy Perkins, Burton, Wallis, Miss Selfridge, Evans і Outfit; італійська авіакомпанія Ernest Airlines; мультибрендовий ритейлер J. Crew у США; Hertz Global Holdings Inc, один зі світових лідерів із оренди автомобілів; канадський Цирк du Soleil; найвідоміша у світі круїзна компанія Norwegian Cruise Line Holdings та інші [7].

Вплив пандемії також відчула економіка України за даними статистичного відомства,

за весь 2020 рік у порівнянні з 2019 роком промислове виробництво скоротилося на 5,2%. У видобувній промисловості та розробці кар'єрів падіння склало 3,1%, в переробній промисловості - падіння на 6,9%, в постачанні електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря - падіння на 2,3% [1].

У скрутному становищі, насамперед опинилися малі та середні підприємства. Третина власників бізнесу (переважно мікропідприємства), заявляють про падіння доходів на 90–100 % з початку карантину. Власники малого і середнього бізнесу визначають зменшення доходів на 25–50 % порівняно з докартинним періодом і вже звільнили від 10 до 25 % працівників. Що стосується великих підприємств, то втрати прибутків становлять 10–25 %, там прогнозується скорочення штату на 25 % до кінця обмежувальних заходів. За даними дослідження Спільки українських підприємств, третина власників бізнесу (переважно мікропідприємства), звільнили до 50 % штату співробітників [5].

Діяльність малого та середнього бізнесу має велике значення для економіки України, адже даний бізнес у порівнянні із великими підприємствами більш мобільний. Під впливом зміни кон'юнктури ринку, різноманітних чинників: економічних, політичних, соціальних малі підприємства швидко пристосовуються до нових умов. У короткий термін можуть швидко змінювати обсяги виробництва продукції, асортимент, номенклатуру, реагувати на нові вимоги та попит держави, інших підприємств та населення. Крім того, саме малий бізнес є стимулом розвитку економіки, своєю мобільністю він впливає на діяльність великих підприємств, темпи економічного розвитку, на економічне зростання ВВП, його структуру та якісну характеристику. Організація, розвиток та збереження діючих малих підприємств сприяє звільненню держави від деяких функцій - організації діяльності підприємств, робочих місць, їх фінансування, виплати заробітної плати тощо. Отже, для підтримки громадян і бізнесу у період дії карантинних заходів для запобігання поширенню в Україні COVID-19 прийняті і діють закони:

- Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 № 1071-IX, від 4.12.2020 р.;

- Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо соціальної підтримки платників

податків на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 № 1072-IX, від 4.12.2020 р.;

- Про внесення змін до статті 28 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік № 1073-IX, від 4.12.2020 р. Документ розширює перелік напрямків, за якими можуть використовуватися кошти Фонду з боротьби з наслідками епідемії коронавірусу.

Крім прийнятих законів, для покращення фінансового стану в Україні в період коронакризи розроблена та введена в дію Програма стимулювання економіки для подолання наслідків Covid-19: «Економічне відновлення», яка є додатком до Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) на 2020-2022 роки [10]. В програмі представлено: аналіз викликів та підхід Уряду до реагування на виклики; розроблено короткострокові ініціативи у відповідь на COVID-19; запропоновано заходи секторального напрямку стимулювання економіки та підтримки економіки за функціональними напрямками.

За розрахунками Центру економічного відновлення, загальний пакет підтримки для бізнесу та населення в Україні на час пандемії вже перевищує 30 млрд грн. Пандемія продовжується і звісно, що потрібно ще більше коштів, а подолання кризового стану бізнесу потребує застосування спеціальних заходів або припинення діяльності певного підприємства і його ліквідації. В таблиці представлено аналіз динаміки ліквідованих збанкрутілих підприємств в Україні.

Таблиця 1

Аналіз динаміки ліквідованих збанкрутілих підприємств в Україні*

Роки	Кількість ліквідованих збанкрутілих підприємств	У % до попереднього періоду	Відхилення % від попереднього періоду, +/-
2012	2392	-	-
2013	2243	93,8	-6,2
2014	1655	73,8	-20,0
2015	4219	254,9	+181,1
2016	546	12,9	-242,0
2017	579	106,0	+93,1
2018	335	57,9	-48,1
2019 з квітня по серпень	277	82,7	+24,8
2020 з квітня по серпень	210	75,8	-6,9

Джерело: розраховано авторами

За даними таблиці видно, що 2015 рік був найбільш напруженим - кількість

ліквідовано збанкрутілих підприємств проти 2014 року зростає на 181,1%. Така ситуація пояснюється тим, що велика кількість зареєстрованих підприємств не здійснювала свою діяльність та не платили податки. У зв'язку із змінами у законодавстві, у рамках реформи, всі підприємства незалежно від того здійснюють вони свою діяльність чи ні зобов'язані платити податки. Отже, на ринку залишилися тільки платоспроможні підприємства. Дослідження показує, що в період пандемії кількість ліквідованих збанкрутілих підприємств значно знизилась порівнюючи з минулими періодами. За відкритими даними Міністерства юстиції України у 2020 році в Україні стали банкрутами 400 підприємств, в період з квітня по серпень включно 356 з них підпали під повну ліквідацію. Третина, а саме 210 підприємств – під час коронавірусного карантину. Але як стверджує статистика за 8 років ліквідовано майже 26,5 тисяч підприємств [6]. Український бізнес вистояв і продовжує свою діяльність, хоча і відчуває значні фінансово-економічні труднощі.

Розглядаючи сценарії виходу з кризи, та як може розвиватися економіка України після карантину Андерс Осунд, старший науковий співробітник «Атлантичної ради» США відзначив, що Україна легше, ніж більшість інших країн відчує коронакризу, так-як головними продуктами експорту є сільськогосподарська продукція та залізна руда. Але є і негативний бік. Це – фінанси. Україна дуже сильно залежить від міжнародного фінансування [9]. І в зв'язку з цим потрібні як вітчизняні так і закордонні інвестиції.

Член Ради Національного банку України Василь Фурман зробив наголос, що банківська система України є високоліквідною і на рахунках банків – більш ніж 180 мільярдів гривень і більш ніж 8 мільярдів доларів. Це така високоліквідна подушка, яка дозволяє банкам витримувати удар – з одного боку, а з іншого боку, потрібно Національному банку посилити свою роль в економічних процесах держави. Якщо подивитися, яку політику проводять центральні банки різних країн світу, то вони розробляють і фінансують через комерційні банки програми з підтримки малого та середнього бізнесу, вони полегшують доступ комерційних банків до програм рефінансування. В Україні функціонує така програма, але вона є жорсткою [9].

Отже, на наш погляд, Національний банк повинен переглянути свою політику та

адаптувати її до умов в яких знаходиться бізнес України. Крім того, вважаємо необхідно в країні зробити аудит державних витрат та оптимізувати їх. Не допускати дублювання функціональних обов'язків державними чиновниками та інституціями. Здійснити реорганізацію неефективно функціонуючих інституцій на умовах зменшення фінансування. Розробити та ввести в дію програму щодо виходу бізнесу із тіні.

Дієвим заходом для стабілізації фінансового стану підприємства є проведення комплексного аналізу його діяльності для з'ясування короткострокової та довгострокової перспектив. При цьому слід звертати увагу на показники та критерії оцінки фінансового стану, вони можуть бути різними. На стабільність фінансів підприємства впливає ефективно розміщення його засобів і джерел їхнього формування. Фінансову ефективність роботи підприємства відбивають: забезпеченість власними оборотними коштами і їхня схоронність, стан нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей, стан і динаміка дебіторської і кредиторської заборгованості, оборотність оборотних коштів, матеріальне забезпечення банківських кредитів, платоспроможність, а також позитивний результат діяльності - прибуток. Формування поточного та стратегічного потенціалу підприємства є підґрунтям його успішного бізнесу. На наш погляд, такі кроки можуть поліпшити фінансову ситуацію малого й середнього бізнесу в період та після виходу його із карантину.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами дослідження слід зазначити, що наслідки пандемії коронавірусу вплинули на економіку всіх країн світу. У більшості з них відбулося суттєве зниження ВВП. Світова економіка 2020 року скоротиться на 3% – тобто, це найгірша рецесія з часів Великої депресії 1930-х років. Сповільнення світової економіки може призвести до згасання ділової активності в Україні. Для захисту бізнесу у період дії карантинних заходів для запобігання поширенню в Україні COVID-19 прийняті і діють закони та Програма стимулювання економіки для подолання наслідків Covid-19: «Економічне відновлення» однак цього недостатньо. Необхідно більш дієві заходи, які б сприяли вивільненню та перерозподілу коштів на розвиток економіки країни, а все це вимагає вживаних рішень уряду, органів місцевої влади у співпраці з провідними науковцями та експертами.

Література.

1. В Україні скоротилися обсяги промислового виробництва – Держстат. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/22/novyna/ekonomika/ukrayini-skorotylysyah-obsyahu-promyslovoho-vyrobnyctva-derzhstat>.

2. Долбнева Д. В. Вплив Covid-19 на економіку країн світу. Світова економіка та міжнародні відносини. С. 20-26. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-1_0-pages-20_26.pdf.
3. Impact of the COVID-19 Pandemic on Trade and Development. URL: <https://unctad.org/news/global-foreign-direct-investment-falls-49-first-half-2020>.
4. Каценельсон В. Коронавірус вб'є економіку? URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-novini-yak-epidemiya-vpline-na-ekonomiku-kitayu-i-ssha-50074292.html>.
5. Coronavirus VS business: half of entrepreneurs will remain in quarantine for no more than a month. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/2/658857>.
6. Кук Олена. Банкрутство у цифрах: що страшніше за корона кризу. URL: https://economy.24tv.ua/bankrutstvo-tsifrah-shho-strashnishe-ekonomichni-novini-ukrayini_n1417185.
7. Морковник Христина. Гучні банкрутства 2020: які компанії вилетіли в трубу, які – вибралися з боргової ями. Ексклюзив. Компанії та ринки. URL: <https://thepage.ua/ua/exclusive/yaki-kompaniyi-vileteli-v-trubu-yaki-vibralsiya-z-borgovoyi-yami>.
8. Статистика та експертні думки про світ до і після COVID-19. URL: <https://library.sumdu.edu.ua/uk/novyny/897-of-ts-jna-statistika-ta-ekspertn-dumki-pro-sv-t-do-p-slya-covid-19.html>.
9. Сценарії виходу з кризи. Як може розвиватися економіка України після карантину. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30568531.html>.
10. Програма стимулювання економіки для подолання наслідків Covid-19: «Економічне відновлення». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18>.

References.

1. *Ukraini skorotylysia obsyahy promyslovoho vyrobnytstva – Derzhstat* [In Ukraine, the volume of industrial production decreased - Gosstat]. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/22/novyna/ekonomika/ukrayini-skorotylysia-obsyahy-promyslovoho-vyrobnyctva-derzhstat/>.
2. *Dolbnieva D. V. Vplyv COvid-19 na ekonomiku krain svitu. Svitova ekonomika ta mizhnarodni vidnosyny.* [Influence of Covid-19 on the economy of the world. World economy and international relations]. P. 20-26. Available at: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-1_0-pages-20_26.pdf.
3. *Vplyv pandemii COVID-19 na torhivliu ta rozvytok.* [Impact of the COVID-19 Pandemic on Trade and Development]. Available at: <https://unctad.org/news/global-foreign-direct-investment-falls-49-first-half-2020>.
4. *Katsenelson, V. Koronavirus vbie ekonomiku?* [Katsenelson, V. Coronavirus to kill Economy?]. Available at: <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-novini-yak-epidemiya-vpline-na-ekonomiku-kitayu-i-ssha-50074292.html/>.
5. *Koronavirus VS biznes: polovyna pidprietstv protrymaetsia na karantynine bilshe misiatsia* [Coronavirus VS business: half of entrepreneurs will remain in quarantine for no more than a month]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/2/658857/>.
6. *Kuk O. Bankrutstvo u tsyfrakh: shcho strashnishe za korona kryzu.* [Kuk Olena Bankruptcy in numbers: what's worse than the crown crisis.]. Available at: https://economy.24tv.ua/bankrutstvo-tsifrah-shho-strashnishe-ekonomichni-novini-ukrayini_n1417185.
7. *Morkovnyk Khrystyna. Huchni bankrutstva 2020: yaki kompanii vyletili v trubu, yaki – vybralysia z borhovoї yamy. Eksklyuzyv. Kompanii ta rynky.* [Morkovnyk Christina. Loud bankruptcies in 2020: which companies flew into the chimney, which - got out of the debt pit. Exclusive. Companies and markets]. Available at: <https://thepage.ua/ua/exclusive/yaki-kompaniyi-vileteli-v-trubu-yaki-vibralsiya-z-borgovoyi-yami>.
8. *Statystyka ta ekspertni dumky pro svit do i pislia COVID-19.* [Statistics and expert opinions on the world before and after COVID-19]. Available at: <https://library.sumdu.edu.ua/uk/novyny/897-of-ts-jna-statistika-ta-ekspertn-dumki-pro-sv-t-do-p-slya-covid-19.html>.
9. *Stsenarii vykhodu z kryzy. Yak mozhe rozvyvatysia ekonomika Ukrainy pislia karantynu.* [Scenarios for overcoming the crisis. How can Ukraine's economy develop after quarantine]. Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/30568531.html>.
10. *Prohrama stymuliuвання ekonomiky dlia podolannya naslidkiv Sovid-19: «Ekonomichne vidnovlennia».* [Economic Stimulus Program to Overcome the Consequences of David-19: "Economic Recovery"]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18>.

Abstract.

Skupskyyi R., Gnatenko Y. The impact of the world COVID-19 pandemic on the economy of countries and business activities.

The article finds that modern business is increasingly facing new challenges, which are accompanied by a lack of sustainable economic development at both micro and macro levels. And this challenge is the coronavirus, which has caused a powerful economic crisis in the world. Each country directly or indirectly experiences the negative impact of the coronavirus on its financial and economic system. There are large companies around the world that have declared themselves bankrupt during the pandemic. It is estimated that the IMF estimates that the world economy will shrink by 3% in 2020 -

that is, the worst recession since the Great Depression of the 1930s. The number of bankrupt enterprises in Ukraine in 2020 due to the coronary crisis was also investigated. The article analyzes the dynamics of liquidated bankrupt enterprises in Ukraine for 2012-2020. It was determined that 2015 was the most stressful - the largest number of liquidated bankrupt enterprises. Thus, solvent enterprises remained on the market. The study showed that during the pandemic, the number of liquidated bankrupt enterprises decreased significantly compared to previous periods, Ukrainian business has survived and continues to operate, although experiencing significant financial and economic difficulties.

The article lists the areas of economic stimulation under the Economic Incentive Program to overcome the consequences of Covid-19: "Economic recovery" to overcome the negative effects caused by restrictive measures to prevent the emergence and spread of coronavirus disease (COVID-19) for 2020-2022, namely: short-term initiatives have been developed in response to COVID-19; measures of the sectorial direction of stimulating the economy and supporting the economy in functional areas are proposed. In addition, the program presents an analysis of the challenges and the Government's approach to responding to the challenges. It is noted that an effective measure to stabilize the financial condition of the enterprise is to conduct a comprehensive analysis of its activities to determine short-term and long-term prospects.

Keywords: economy, pandemic, economic crisis, bankruptcy, insolvency, corona crisis, enterprise, stabilization.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2020 р.

Бібліографічний опис статті:

Скупський Р. М., Гнатенко Є. П. Вплив світової пандемії COVID-19 на економіку країн та діяльність підприємств. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 4. С. 77-82.

Skupskiy R., Gnatenko Y. The impact of the world COVID-19 pandemic on the economy of countries and business activities. Actual problems of innovative economy. 2020. No. 4, pp. 77-82.

УДК 338.242.2:631.11; JEL classification: Q15
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-4-14>

СЛЮСАРЕВА Людмила Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства, Університет державної фіскальної служби України
ORCID ID: 0000-0002-6845-9307

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОГО ВИРОБНИЦТВА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Слюсарева Л. В. Концепція розвитку конкурентного виробництва аграрних підприємств на засадах сталого розвитку.

Вступ. Участь України в глобалізаційних процесах зумовлює необхідність застосування норм і правил, які визнаються і використовуються провідними країнами. Таким чином, аграрні підприємства, які орієнтуються на участь у міжнародному товарорусі, змушені переглядати власну політику прийняття управлінських рішень на користь складових сталого розвитку. Відповідно, в агропромисловому секторі з'являється нове явище – стале сільське господарство, орієнтоване на органічне виробництво, біотехнології, захист довкілля, збереження і відновлення родючості ґрунтів тощо. Відповідно, мають формуватися нові управлінські механізми забезпечення конкурентоспроможності в умовах сталого розвитку аграрних підприємств, що потребує розробки відповідної концепції розвитку.

Метою статті є розробка концептуальних засад розвитку конкурентного виробництва аграрних підприємств України на засадах сталого розвитку.

Результати. Встановлено, що формування механізмів управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств на засадах сталого розвитку має відбуватися з врахуванням двох суттєвих принципів: по-перше, це формування збалансованого зв'язку в тріаді економіка, екологія та соціальна сфера, що означає оптимальне використання в інтересах людини і природи тих ресурсів, які дає економічний розвиток; по-друге, розв'язання завдань виробництва, на основі впровадження відповідальних інновацій, пов'язаних з розвитком не лише на сучасному етапі, а і з врахуванням інтересів прийдешніх поколінь. Обґрунтовано, що в рамках концепції розвитку конкурентного виробництва аграрних підприємств на засадах сталого розвитку ключовими напрямками розвитку суб'єктів господарювання повинно стати: виробництво екологічно чистої продукції, фінансування з різних джерел вітчизняної селекційної роботи і наукових установ, створення агропарків, агробізнес-інкубаторів, венчурних фірм та банків з кредитування розробок нових ідей та впровадження у виробництво високоефективних нововведень, які забезпечують високий вихід продукції у розрахунку на одиницю затраченої енергії.

Ключові слова: конкуренція, сталий розвиток, концепція розвитку, аграрні підприємства.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Незадовільний стан розвитку економіки України значною мірою спричинений недостатньо міцними конкурентними позиціями вітчизняних суб'єктів бізнесу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Вітчизняну економіку можна охарактеризувати як таку, що орієнтована на підвищення рівня ефективності, тоді як економічно розвинуті держави в якості пріоритету обирають інноваційний розвиток, основним параметром оцінки якого є конкурентоспроможність.